

Editorial

Το παρόν τεύχος (2.1) εγκαινιάζει τον δεύτερο κατά σειρά τόμο (2018) του περιοδικού *Θέματα Αρχαιολογίας*. Το τεύχος, όπως και τα προηγούμενα τρία του 2017, περιλαμβάνει δημοσίευση άρθρων (επτά στο παρόν) και σταχυολογημένο υλικό που αναρτήθηκε στην ιστοσελίδα κατά το αντίστοιχο χρονικό διάστημα Ιανουαρίου-Απριλίου 2018: αρχαιολογικά νέα, διαλέξεις, συνέδρια και συμπόσια, εκθέσεις κλπ. Αποτέλεσμα αυτής της διαδικασίας σύνταξης είναι το εκάστοτε νέο τεύχος να κυκλοφορεί εντός του επομένου τετραμήνου.

Αξιομνημόνευτο γεγονός κατά το χρονικό διάστημα έκδοσης του παρόντος τεύχους ήταν ο θάνατος της Ντίνας Πέππα-Δελμούζου, διακεκριμένης επιγραφολόγου, η οποία έφυγε από τη ζωή τον Μάρτιο. Παρουσιάζουμε μια πολύ σύντομη ανακοίνωση του θλιβερού γεγονότος, παρότι στην πρόθεσή μας ήταν η δημοσίευση εκτενούς νεκρολογίας-βιογραφίας της Ντίνας Πέππα-Δελμούζου δυστυχώς, παρόλες τις προσπάθειές μας, δεν υπήρξε αίσιο αποτέλεσμα.

Τα άρθρα του τεύχους ανοίγει ο καθ. Πέτρος Θέμελης, Διευθυντής Ανασκαφών της Αρχαίας Μεσσήνης, με το άρθρο «*Η Παλαιστρά της Αρχαίας Μεσσήνης*», όπου μέσα από άφθονο εικονογραφικό υλικό, παρουσιάζει τα αποτελέσματα των πρόσφατων εργασιών αναστήλωσης και στερέωσης του μνημείου. Με την αναστήλωση της Παλαιστράς –όπως άλλωστε και των άλλων μνημείων της Αρχαίας Μεσσήνης– ο επισκέπτης έχει τη δυνατότητα να αντιληφθεί αρτιότερα την αρχική μορφή, την οργάνωση του χώρου και τη λειτουργία του μνημείου.

Στο άρθρο «*Νόμισμα και λόγος. Οι αφηγηματικές παραστάσεις στα ρωμαϊκά νομίσματα των αυτοκρατορικών χρόνων*», η Χαρίκλεια Παπαγεωργιάδου, Διευθύντρια Ερευνών στο Ινστιτούτο Ιστορικών Ερευνών (ΕΙΕ), εξετάζει τον αφηγηματικό χαρακτήρα σύνθετων σκηνών σε νομίσματα της ρωμαϊκής αυτοκρατορικής εποχής ως το κυριότερο μέσο διάχυσης μηνυμάτων σχετικά με την ταυτότητα της κεντρικής εξουσίας, αλλά και μηνυμάτων που σχετίζονται με τις τοπικές παραδόσεις και τους μύθους των επαρχιακών νομισματοκοπειών της αυτοκρατορίας.

Στο άρθρο «*Η βιβλιοθήκη της Ι. Μονής Παντοκράτορος*» (απ' όπου και το εξώφυλλο του τεύχους), ο Ζήσης Μελισσάκης, Κύριος Ερευνητής στο Ινστιτούτο Ιστορικών Ερευνών (ΕΙΕ), παρουσιάζει τη συστηματική προσπάθεια, από ίδρύσεως της μονής, συγκρότησης μιας συλλογής των απαραίτητων για τη λειτουργία της βιβλίων (χειρογράφων κάθε είδους, κωδίκων και παλαιτύπων), όπως και τις συνεχείς έως σήμερα ενέργειες της επιστημονικής κοινότητας για τη διαφύλαξη και τη συντήρησή τους.

Στο άρθρο «*Ο ρόλος των αιχμαλώτων στις αραβο-βυζαντινές σχέσεις (8ος-10ος αι.). Πόλεμος και διπλωματία*», η Σοφία Πατούρα Σπανού, Διευθύντρια Ερευνών στο Ινστιτούτο Ιστορικών Ερευνών (ΕΙΕ), πραγματεύεται μία από τις σοβαρότερες διαχρονικά συνέπειες των πολεμικών συγκρούσεων, την αιχμαλωσία στρατιωτών και πολιτών, και επίσης την επιτυχημένη πρακτική της ανταλλαγής τους κατά τις επικές αραβο-βυζαντινές συγκρούσεις της Μεσοβυζαντινής περιόδου.

Στο άρθρο «*Η ιστορία του Γερμανικού Αρχαιολογικού Ινστιτούτου Αθηνών κατά τη διάρκεια της ναζιστικής περιόδου. Μια πρώτη εκτίμηση*», η Δρ Alexandra Kankelait, Αρχαιολόγος και Επιστημονική Συνεργάτιδα του Γερμανικού Αρχαιολογικού Ινστιτούτου Αθηνών, επιχειρεί, επικεντρώνοντας κυρίως τη μελέτη της στον Γερμανό αρχαιολόγο Kurt Gebauer, να «αποκαταστήσει» ιστορικά κάποιους Γερμανούς αξιωματικούς-αρχαιολόγους κατά τη σκοτεινή περίοδο της Κατοχής.

Στο άρθρο «*Δωμάτια με πεσσό και αποθέσεις θεμελίωσης. Προκαταρκτικές Παρατηρήσεις*», η Δρ Χριστίνα Παπαδάκη, Αρχαιολόγος και Συνεργάτιδα του Περιοδικού, σχολιάζει τη λειτουργία των αιγιματικών δωματίων με πεσσό σε σχέση με μία παράμετρο που, μέχρι στιγμής, δεν έχει αξιολογηθεί επαρκώς από την έρευνα και αφορά στις περιπτώσεις υπόστυλων χώρων με αποθέσεις θεμελίωσης.

Τέλος, στο άρθρο «*Λίβισι Μικράς Ασίας. Αρχιτεκτονικά μέλη σε δεύτερη χρήση (σπόλια)*», ο Πέτρος Μεχτίδης, Αρχαιολόγος & Συντηρητής Έργων Τέχνης στο Μουσείο Βυζαντινού Πολιτισμού και Συνεργάτης του Περιοδικού, ασχολείται με τα αρχιτεκτονικά μέλη σε δεύτερη χρήση (σπόλια), που εντόπισε κατά τις επισκέψεις του στο εγκαταλελειμμένο από το 1922 ελληνικό χωριό Λίβισι της ΝΔ Μικράς Ασίας.

Επίσης στο άρθρο «*Μελέτες από την Ιστορία της Αρχαιολογίας. Οι διαλέξεις του Συλλόγου Φίλων του Ιστορικού Αρχείου της Αρχαιολογικής Υπηρεσίας (2017-2018)*», η Δρ Μεταξία Τσιποπούλου, Επίτιμη Διευθύντρια Εθνικού Αρχείου Μνημείων ΥΠΠΟΑ και Πρόεδρος του Συλλόγου Φίλων του Ιστορικού Αρχείου της Αρχαιολογικής Υπηρεσίας, παρουσιάζει τις οκτώ διαλέξεις του ακαδημαϊκού έτους 2017-18 που οργάνωσε ο Σύλλογος Φίλων του Ιστορικού Αρχείου της Αρχαιολογικής Υπηρεσίας.

Ολοκληρώνοντας το σημείωμα αισθάνομαι την ανάγκη να απευθύνω θερμές ευχαριστίες σε όλους τους συντελεστές του παρόντος τεύχους, καθώς και στα μέλη της Επιστημονικής Συμβουλευτικής Επιτροπής. Ευχαριστώ επίσης το αναγνωστικό κοινό για την υψηλή εκτίμηση που δείχνει προς το περιοδικό.

Δημήτρης Γαρουφαλής
Διευθυντής Θεμάτων Αρχαιολογίας